

Udskriftsdato: 10. januar 2026

VEJ nr 9254 af 20/03/2019 (Gældende)

Vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Børne- og Socialmin., j.nr. 2018-5646

Vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager

Indholdsfortegnelse

1. Det familieretlige system
 - 1.1. Familieretshuset, familieretten og hvilke sager der behandles i det familieretlige system
 - 1.2. § 5-sager, § 6-sager og § 7-sager
 - 1.3. Behandlingen af § 7-sager
 - 1.4. Børneenheden
2. Visitation af sager efter forældreansvarsloven
 - 2.1. Kontakt med kommunale myndigheder i forbindelse med visitationen
3. Samarbejde i forbindelse med Familieretshusets behandling af en § 7-sag
 - 3.1. Indledende kontakt
 - 3.2. Udveksling af oplysninger
 - 3.3. Tværsektorielle møder
 - 3.4. Opfølgning efter familierettens afgørelse
4. Samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne i sager, der ikke behandles som § 7-sager
 - 4.1. Familieretshusets indhentning af oplysninger
 - 4.2. Kommunens videregivelse af oplysninger af egen drift
 - 4.3. Kommunens indhentning af oplysninger fra Familieretshuset
5. Kommunens initiativret
 - 5.1. Krav for anvendelse af initiativretten
 - 5.2. Behandling af kommunens henvendelse om anvendelse af initiativretten

Indledning

I denne vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager uddybes reglerne i lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset om samarbejdet mellem Familieretshuset som familieretlig myndighed og de kommunale sociale myndigheder i sager efter forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1256 af 7. november 2018 med senere ændringer.

Lov om Familieretshuset træder i kraft den 1. april 2019. Loven udmønter sammen med lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven) den politiske aftale af 27. marts 2018 om ét samlet familieretligt system.

Med aftalen om ét samlet familieretligt system, lov om Familieretshuset og følgeloven nedlægges Statsforvaltningen. De familieretlige opgaver, som hidtil har været varetaget af Statsforvaltningen, Ankestyrelsen og domstolene, samles i det nye system, der består af en administrativ myndighed – Familieretshuset – og en domstolsenhed – familieretten. Vejledningen indeholder i punkt 1 en nærmere beskrivelse af det familieretlige system, herunder særligt af visitationen af sager efter forældreansvarsloven, af behand-

lingen af komplekse sager efter forældreansvarsloven, hvor familien også har kontakt med det sociale system, og af Familieretshusets Børneenhed, der yder støtte til børn i brudte familier.

Aftalen om ét samlet familieretligt system og lov om Familieretshuset indeholder et styrket samarbejde mellem det familieretlige system og de kommunale sociale myndigheder i de sager, hvor det er relevant og nødvendigt. Samarbejdet mellem Familieretshuset og de sociale myndigheder i kommunen er en naturlig del af Familieretshusets oplysning af sagen, arbejdet med parterne og støtten til det involverede barn. I de efterfølgende punkter i vejledningen beskrives forskellige aspekter af dette samarbejde. Det drejer sig i punkt 2 om Familieretshusets kontakt til de sociale myndigheder i forbindelse med visitationen af en sag, i punkt 3 om samarbejdet i de såkaldte § 7-sager, dvs. komplekse forældreansvarssager, hvor familien også har kontakt til de sociale myndigheder, og i punkt 4 om mulighederne for samarbejde i sager, der ikke behandles som § 7-sager. Endelig indeholder vejledningen i punkt 5 en beskrivelse af kommunens mulighed for efter lov om Familieretshuset at tage initiativ til, at der rejses en sag efter forældreansvarsloven.

Det bemærkes, at lov om Familieretshuset indeholder særlige regler om udveksling af oplysninger mellem kommunen og Familieretshuset. Disse regler vedrører alene udvekslingen i forbindelse med Familieretshusets visitation af en sag og i § 7-sager. Reglerne er beskrevet i punkt 2.1 og 3.2.

Familieretshusets sagsbehandling og tilbud er nærmere beskrevet i vejledning om Familieretshuset. Der er endvidere med hjemmel i lov om Familieretshuset udstedt bekendtgørelse om Familieretshuset. Der kan, for så vidt angår behandlingen af sager efter forældreansvarsloven, endvidere henvises til vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl og vejledning om samvær.

Det er vigtigt at være opmærksom på, om der er sket ændringer af lovgivningen, som endnu ikke er afspejlet i vejledningen. Det er muligt at se, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye vejledninger på Retsinformations hjemmeside: retsinformation.dk.

1. Det familieretlige system

1.1. Familieretshuset, familieretten og hvilke sager der behandles i det familieretlige system

Det familieretlige system består af to enheder: en administrativ myndighed – Familieretshuset – og en domstolsenhed – familieretten. Alle familieretlige sager starter i Familieretshuset, som bl.a. sørger for oplysning af sagen, arbejdet med parterne og belysning af barnets perspektiv.

§ 2 i lov om Familieretshuset indeholder en liste over, hvilke sager der behandles af Familieretshuset. Af § 2, nr. 1-11, i lov om Familieretshuset fremgår, hvilke sager der behandles i det familieretlige system, dvs. af både Familieretshuset og familieretten.

Af betydning for kommunerne er, at Familieretshuset og familieretten behandler sager efter forældreansvarsloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 1256 af 7. november 2018 med senere ændringer, dvs. bl.a. sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Efter § 41, stk. 2, i forældreansvarsloven er Familieretshuset også klageinstans for klager fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, over, at f.eks. barnets skole eller daginstitution efter § 23, stk. 2, i forældreansvarsloven har truffet afgørelse om, at forælderen ikke må få udleveret bestemte oplysninger. Det er endvidere Familieretshuset og familieretten, der efter § 23, stk. 3, i forældreansvarsloven kan træffe afgørelse om, at en sådan forælder helt fratages retten til at blive orienteret om barnet.

I det familieretlige system behandles også bl.a. sager efter navneloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 1816 af 23. december 2015 med senere ændringer, lov om børns forsørgelse, jf. lovebekendtgørelse nr. 1815 af 23. december 2015 med senere ændringer, (børnebidragsloven) og lov om ægteskabs indgåelse og opløsning,

jf. lovbekendtgørelse nr. 54 af 23. januar 2018 med senere ændringer (ægteskabsloven), herunder sager om separation og skilsmisse.

Familieretshuset behandler også sager, der ikke er familieretlige, men som vedrører borgernes personlige forhold. Disse fremgår af § 2, nr. 12-17, i lov om Familieretshuset. Det drejer sig bl.a. om sager efter adoptionsloven, sager om flytning uden samtykke efter kapitel 24 i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1114 af 30. august 2018 med senere ændringer, (serviceloven) samt sager efter værgemålsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2007 med senere ændringer, og lov nr. 618 af 8. juni 2016 om fremtidsfuldmagter med senere ændringer.

Det fremgår af § 1 i lov om Familieretshuset, at i sager omfattet af lov om Familieretshuset støtter Familieretshuset parterne i at finde egne løsninger. Finder parterne ikke en løsning, skal Familieretshuset enten indbringe sagen for byretten, der benævnes familieretten, eller træffe en afgørelse. Familieretshuset skal behandle sagerne på en måde, der møder parternes behov og sikrer sammenhængende forløb.

Familieretshuset kan som led i sagens behandling tilbyde parterne konflikthåndtering og rådgivning. Disse tilbud er reguleret i kapitel 6 i lov om Familieretshuset. Tilbuddene spænder vidt fra digitale forløb, som parterne selv kan gennemføre, over børnesagkyndig rådgivning og samarbejdskurser til konflikthåndtering, mægling og individuelle samtaler. Støtten ydes med henblik på, at parterne hjælpes til at finde en løsning på deres konflikt, eller at konfliktniveauet imellem dem dæmpes. Støtten skal tilpasses parternes behov. Familieretshuset yder primært støtte til parter, der har en familieretlig sag under behandling, men Familieretshuset kan også efter en konkret vurdering tilbyde børnesagkyndig rådgivning og digitale værktøjer til forældre, der ikke er parter i en sag. Familieretshusets konflikthåndterings- og rådgivningstilbud er nærmere beskrevet i punkt 8 i vejledning om Familieretshuset.

Det fremgår af § 1 i lov om Familieretshuset, at Familieretshuset har til opgave at yde støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger, med henblik på at sikre barnets trivsel. Familieretshuset har en Børneenhed, der yder støtte til børn, og som sikrer, at barnet inddrages i familieretlige sager. Børneenheden beskrives nærmere i punkt 1.4 og i punkt 7 i vejledning om Familieretshuset.

For mere om opbygningen af det familieretlige system og hvilke sager Familieretshuset og familieretten behandler henvises til punkt 2 i vejledning om Familieretshuset.

1.2. § 5-sager, § 6-sager og § 7-sager

Behandlingen af familieretlige sager i Familieretshuset og arbejdet med parterne er bygget op om, at de familieretlige sager på baggrund af den enkelte sags karakter og kompleksitet visiteres til behandling som § 5-sager, § 6-sager eller § 7-sager. Visitationen har betydning for, hvordan sagen behandles, og hvorvidt afgørelse i sagen træffes af Familieretshuset eller familieretten.

Det fremgår af § 4 i lov om Familieretshuset, at Familieretshuset foretager visitationen af sagen på baggrund af en indledende screening. Ved screeningen afdækkes dels faktuelle forhold vedrørende sagen, herunder hvilken type af sag der er tale om, og hvem der er sagens parter, men også forhold vedrørende sagens kompleksitet, herunder parternes konfliktniveau og eventuelle risikofaktorer såsom misbrug, psykisk sygdom, social udsathed og familiens kontakt til de sociale myndigheder.

På baggrund af screeningen visiteres den familieretlige sag til behandling som en § 5-sag, en § 6-sag eller § 7-sag. Karakteristika for de tre sagstyper er beskrevet i §§ 5-7 i lov om Familieretshuset. I tilfælde, hvor parterne henvender sig på grund af uenighed om spørgsmål omfattet af forældreansvarsloven, foretages visitationen af sagen af medarbejdere med børne- og familiefaglig erfaring eller særlig viden om konflikthåndtering.

§ 5-sager er enkle sager, hvor parterne er enige og blot har behov for f.eks. registrering af en aftale om forældremyndighed eller registrering af faderskab eller medmoderskab. Samtidigt indeholder sagen ikke juridiske spørgsmål om f.eks. international kompetence. Parterne må heller ikke inden for de seneste seks måneder have haft en § 7-sag under behandling, der medfører et behov for at yde f.eks. børnesagkyndig rådgivning eller sikre, at parterne reelt er enige. Det er Familieretshuset, der behandler og afslutter § 5-sager ved f.eks. at registrere en aftale om forældremyndighed.

§ 6-sager er mindre enkle sager, hvor parterne ikke er enige, og/eller der er juridiske eller faktiske problemstillinger i sagen, som medfører behov for sagsbehandling. Parterne kan have et højt konfliktniveau, men betvivler ikke hinandens forældreevne. Det er Familieretshuset, der behandler § 6-sager og tilbyder parterne konflikthåndtering og rådgivning med henblik på, at parterne kan finde en løsning. Hvis det ikke er muligt at hjælpe parterne til at nå en løsning, og der derfor er behov for, at der træffes en afgørelse i sagen, afhænger det af karakteren af sagen, om afgørelsen træffes af Familieretshuset eller familieretten. I § 6-sager efter forældreansvarsloven er det altid familieretten, der træffer afgørelse, hvis det handler om forældremyndighed eller barnets bopæl. Det er også familieretten, der træffer afgørelse, hvis § 6-sagen handler om samvær, og afgørelsen efter Familieretshusets vurdering vil være indgribende for barnet.

Endelig behandles komplekse sager efter forældreansvarsloven som § 7-sager. En § 7-sag er kompleks på grund af de risikofaktorer, som familien er påvirket af. Det kan bl.a. være et højt konfliktniveau mellem forældrene, manglende tillid til den anden forælders evne til at drage omsorg for barnet, vold, misbrug, psykisk sygdom og socialt udsathed. Et højt konfliktniveau mellem forældrene betyder dog ikke i sig selv, at sagen er kompleks. Der skal således også være andre risikofaktorer til stede. Ligeledes kan en sag være kompleks uden, at der er et højt konfliktniveau mellem forældrene, f.eks. hvis familien er påvirket af store sociale problemer. Familieretshuset møder familierne i § 7-sagerne med en tværfaglig tilgang, hvor både sagsbehandlingen og tilbuddene om konflikthåndtering og rådgivning tilrettelægges efter familiens konkrete behov. Det betyder også, at der, hvis det er relevant, etableres et samarbejde med kommunen. Afgørelse i § 7-sager træffes altid af familieretten.

For at sikre at familien oplever, at der træffes sammenhængende afgørelser, og at de ikke har parallelle forløb i Familieretshuset og familieretten, skal alle sager som udgangspunkt visiteres til behandling sammen. Det betyder, at hvis familien har en kompleks sag efter forældreansvarsloven om f.eks. forældremyndighed, der visiteres til behandling som en § 7-sag, skal familiens andre sager om f.eks. børnebidrag som udgangspunkt visiteres til behandling sammen med sagen om forældremyndighed som en § 7-sag.

Familieretshuset kan under behandlingen af en sag ændre visitationen af sagen. Det kan f.eks. være relevant, hvis parternes konfliktniveau under behandlingen af sagen stiger, der fremkommer nye oplysninger om f.eks. alkohol- eller stofmisbrug, eller parterne når til enighed om løsningen af sagen.

For mere om visitation henvises til punkt 3.3 i vejledning om Familieretshuset.

1.3. Behandlingen af § 7-sager

Familieretshuset samarbejder med kommunerne i komplekse forældreansvarssager, der behandles som § 7-sager, når det er relevant og nødvendigt for behandlingen af sagen.

Forløbet for § 7-sager er, at Familieretshuset oplyser sagen, arbejder med parterne, yder støtte til barnet og gør sagen klar til at blive indbragt for familieretten til afgørelse. Det er altid familieretten, der træffer afgørelse i § 7-sager. Kapitel 10 i lov om Familieretshuset indeholder bestemmelser om forløbet for § 7-sager, herunder bl.a. hvordan Familieretshuset behandler § 7-sager, mulighederne for samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne, indbringelse af § 7-sagen for familieretten og advokatbistand.

Det fremgår af § 28 i lov om Familieretshuset, at Familieretshuset skal behandle en § 7-sag tværfagligt. Det betyder bl.a., at både børne- og familiefaglige medarbejdere og juridiske sagsbehandlere deltager i behandlingen af sagen. Tilrettelæggelsen af den tværfaglige behandling, hvilke kompetencer der inddrages og i hvilket omfang det sker, skræddersys på baggrund af den konkrete sag og den konkrete families behov. Familieretshuset kan indhente specialiseret bistand udefra, hvis det er nødvendigt i den konkrete sag. Den tværfaglige behandling betyder ikke, at der altid skal deltage både en børnesagkyndig og en jurist i alle møder i sagen.

Familieretshuset er ansvarlig for den tværfaglige behandling, undersøgelse og oplysning af sagen og skal herunder sørge for, at forældrenes personlige egenskaber og deres evne til at drage omsorg for barnet belyses, når det er relevant. Familieretshuset skal sørge for, at der foretages en børnesagkyndig undersøgelse, medmindre det ikke er nødvendigt, f.eks. fordi kommunen kort tid forinden har fået udarbejdet en børne- eller ungefaglig undersøgelse efter henholdsvis § 50 i serviceloven og § 31 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, som også dækker behovet i den familieretlige sag. Familieretshuset skal dog i denne vurdering være opmærksom på, at en børne- eller ungefaglig undersøgelse er udarbejdet med et andet formål og et andet opdrag og derfor ikke nødvendigvis kan træde i stedet for en børnesagkyndig undersøgelse.

Familieretshusets tværfaglige behandling af sagen og arbejde med parterne skal tage udgangspunkt i det involverede barn, og Familieretshuset skal søge at få forældrene til at opnå en forståelse af barnets situation, og hvad forældrenes konflikt betyder for barnets trivsel. Det er Familieretshusets Børneenhed, der har kontakten til barnet. Børneenheden sørger ikke blot for, at barnet modtager den nødvendige støtte i forbindelse med behandlingen af den familieretlige sag, men også at barnet høres, at barnets perspektiv afdækkes, og at Familieretshusets behandling af sagen og arbejde med parterne kan tage udgangspunkt i barnet og barnets trivsel. For yderligere om Børneenheden henvises til punkt 1.4.

Lov om Familieretshuset indeholder i § 30 mulighed for, at Familieretshuset som led i behandlingen af § 7-sagen kan udveksle oplysninger med kommunale myndigheder, sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner, politiet og anklagemyndigheden. Der kan kun udveksles oplysninger, hvis det er nødvendigt af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet. Det vurderes, at det i op til en tredjedel af § 7-sagerne vil være relevant, at Familieretshuset som led i behandlingen af sagen i større eller mindre omfang, herunder ved udveksling af oplysninger, etablerer et samarbejde med kommunen. Der henvises i denne forbindelse til punkt 3 i vejledningen.

Familieretshuset skal, når § 7-sagen er oplyst, og Familieretshuset vurderer, at der ikke er grundlag for at fortsætte det tværfaglige arbejde med forældrene, indbringe sagen for familieretten. Familieretshuset sender ved indbringelsen af sagen relevante sagsakter til familieretten sammen med et notat om sagen. Sagsakterne og notatet vil blive tilgængelige for begge forældre på domstolenes selvbetjeningsløsning, sagsportalen minretssag.dk.

Sagen behandles i familieretten efter bestemmelserne i kapitel 42 i retsplejeloven. Familierettens afgørelse kan ankes til landsretten. Når der er truffet en endelig afgørelse i domstolssystemet, sendes afgørelsen og de nye akter i sagen til Familieretshuset. Dermed er Familieretshuset bekendt med, hvad der er sket efter indbringelsen af sagen for familieretten, hvis familien senere indleder en ny familieretlig sag. Hvis der i § 7-sagen har været et samarbejde mellem Familieretshuset og kommunen, vil der være mulighed for, at Familieretshuset orienterer kommunen om afgørelsen. Der henvises i denne forbindelse til punkt 3.4 i vejledningen.

For mere om Familieretshusets behandling af § 7-sager henvises til punkt 6 i vejledning om Familieretshuset.

1.4. Børneenheden

Med aftalen om ét samlet familieretligt system og lov om Familieretshuset er der etableret en særskilt enhed i Familieretshuset, der yder støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger, og som sørger for, at barnet høres, og at barnets perspektiv inddrages i familieretlige sager. Børneenheden er reguleret i kapitel 5 i lov om Familieretshuset.

Børneenhedens opgaver er todelte. For det første sikrer Børneenheden, at barnets perspektiv afdækkes under behandlingen af en familieretlig sag. For det andet yder Børneenheden støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger som f.eks. uoverensstemmelser mellem forældrene om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, eller som føler, at det er svært at være skilsmissebarn. Begge funktioner beskrives i det følgende.

Børneenhedens rolle i forhold til at sikre at barnet høres

Det fremgår af § 5 i forældreansvarsloven, at der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. I Familieretshuset er det Børneenheden, der sikrer, at barnet høres, og at barnets perspektiv afdækkes i forbindelse med behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven. Børneenhedens opgaver i forbindelse med oplysningen af sagen fremgår af § 16 i lov om Familieretshuset. Det fremgår heraf, at Børneenheden afholder børnesamtaler, iværksætter børnesagkyndige undersøgelser og i øvrigt afdækker barnets perspektiv. Hvis barnet har en kontaktperson som beskrevet umiddelbart nedenfor, vil det som klart udgangspunkt være kontaktpersonen, som udfører opgaverne, herunder afholder samtalen med barnet.

Det følger af § 19, stk. 2, i lov om Familieretshuset, at Børneenheden kan videregive oplysninger fra barnet til sagsbehandleren i Familieretshuset, som behandler familiens sag, hvis barnet er fremkommet med oplysninger i forbindelse med Familieretshusets varetagelse af opgaver i forbindelse med sagsoplysningen, dvs. i forbindelse med en børnesamtale, en børnesagkyndig undersøgelse eller på anden måde afdækning af barnets perspektiv. Oplysningerne kan dog ikke videregives, hvis barnet modsætter sig videregivelsen, f.eks. ved at sige at barnets forældre ikke må få oplysningen at vide. Børneenheden skal i dialogen med barnet være opmærksom på, at Familieretshuset vil kunne modtage disse oplysninger fra anden side, hvis barnet har givet oplysningerne til andre myndigheder.

Bestemmelsen er ikke en fravigelse af underretningspligten efter § 153 i serviceloven. Dette betyder bl.a., at hvis de oplysninger, som barnet har givet en medarbejder i Børneenheden, giver medarbejderen kendskab til eller grund til at antage, at barnet kan have behov for særlig støtte, fordi barnet har været udsat for overgreb eller af andre årsager, skal medarbejderen i Børneenheden i alle tilfælde underrette kommunen, uanset at barnet eventuelt modsætter sig.

Børneenhedens støttefunktion

Lov om Familieretshuset indeholder i § 15 en liste over tilbud, som Børneenheden tilbyder børn. Listen er ikke udtømmende, men peger bl.a. på, at Familieretshuset tilbyder støtte i form af en kontaktperson, støtte til at barnet får en bisidder, børnesagkyndig rådgivning, telefonisk rådgivning og deltagelse i børnegrupper.

Børneenheden skal efter § 17 i lov om Familieretshuset udpege en kontaktperson for alle børn, der er involverede i sager efter forældreansvarsloven, der behandles af Familieretshuset som en § 6-sag eller en § 7-sag. Det gælder dog ikke, hvis det ikke er relevant for barnet at have en kontaktperson, f.eks. fordi der er tale om et lille barn, eller barnet på grund af en funktionsnedsættelse har et udviklingsniveau, der

svarer til et lille barn. Det kan også være, at en kontaktperson ikke er relevant, fordi der er tale om en ung, som ikke selv ønsker en kontaktperson.

Modsætter en forælder sig, at barnet har en kontaktperson, skal Familieretshuset foretage en vurdering af, om det er nødvendigt for barnet at have en kontaktperson. Familieretshuset kan i så tilfælde udpege en kontaktperson for et barn uden forældrens samtykke.

Kontaktpersonen er en børnesagkyndig medarbejder fra Børneenheden. Kontaktpersonen har til opgave at støtte og rådgive barnet under behandlingen af sagen i Familieretshuset og eventuelt i familieretten. Kontaktpersonens opgave er at yde rådgivning til barnet om den familieretlige sag, behandlingen af den familieretlige sag og den familieretlige lovgivning og at støtte barnet i situationer knyttet til behandlingen af den familieretlige sag, f.eks. i forbindelse med en børnesamtale i Familieretshuset eller familieretten, udarbejdelsen af en børnesagkyndig undersøgelse eller barnets deltagelse i Familieretshusets konflikt-håndteringstilbud til forældrene. Opgaven for kontaktpersonen fra Børneenheden adskiller sig derved fra kommunens tilbud til barnet efter serviceloven om f.eks. en støtte- og kontaktperson, som skal støtte barnet generelt og har fokus på barnets generelle trivsel. Hvis barnet over for barnets kontaktperson fra Børneenheden giver udtryk for behov for støtte ud over den familieretlige sag, bør kontaktpersonen hjælpe barnet med f.eks. at tage kontakt til kommunen. Kontaktpersonen fra Børneenheden skal være opmærksom på, at kontaktpersonen er omfattet af underretningspligten efter § 153 i serviceloven. Det betyder, at kontaktpersonen skal underrette kommunen, bl.a. hvis kontaktpersonen får kendskab til eller grund til at antage, at barnet kan have behov for særlig støtte, fordi barnet har været udsat for overgreb eller af andre årsager.

Barnet har efter lov om Familieretshuset ret til en bisidder på samme måde, som barnet har ret til en bisidder efter § 48 a i serviceloven. Børneenheden yder støtte til, at barnet får en bisidder. Det kan f.eks. være at hjælpe med barnet med at spørge den person, som barnet ønsker som bisidder, og at tale med forældrene om barnets valg af bisidder. Hvis barnet ikke har en person i sit netværk, som barnet ønsker som bisidder, skal Børneenheden hjælpe barnet med at få en bisidder f.eks. via Børns Vilårs bisidderordning.

Børn over ti år har efter § 35 i forældreansvarsloven en initiativret. Initiativretten betyder, at barnet kan anmode Familieretshuset om at indkalde barnets forældre til et møde om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær. Når barnet anvender sin initiativret, behandles sagen af Børneenheden i Familieretshuset, og Børneenheden vil afhængig af barnets situation tilbyde barnet støtte i form af f.eks. børnesagkyndig rådgivning eller deltagelse i en børnegruppe.

Det følger af § 19, stk. 1, i lov om Familieretshuset, at Børneenheden ikke må videregive oplysninger, som barnet har givet Børneenheden i forbindelse med, at barnet har modtaget støtte, medmindre barnet giver samtykke til, at oplysningerne kan videregives. Bestemmelsen finder bl.a. anvendelse for oplysninger, som barnet har givet sin kontaktperson. Bestemmelsen er ikke en fravigelse af underretningspligten efter § 153 i serviceloven. Dette betyder bl.a., at hvis oplysningerne, som barnet har givet, giver medarbejderen kendskab til eller grund til at antage, barnet kan have behov for særlig støtte, fordi barnet har været udsat for overgreb eller af andre årsager, skal medarbejderen i Børneenheden i alle tilfælde underrette kommunen.

Hvis kommunen f.eks. i forbindelse med, at barnet modtager særlig støtte efter serviceloven, bliver opmærksom på, at barnet er påvirket af familieretlige problemstillinger, f.eks. af at barnets forældre, der er skilt, har et højt konfliktniveau, eller at barnets samværsordning ikke fungerer, kan kommunen vejlede barnet og familien om tage kontakt til Børneenheden i Familieretshuset med henblik på, at barnet kan

modtage specifik støtte i Børneenheden f.eks. i form af børnesagkyndig rådgivning eller deltagelse i en børnegruppe.

Om Børneenhedens tilbud om støtte til børn gennem en rådgivningslinje eller deltagelse i børnegrupper henvises til punkt 7.1 i vejledning om Familieretshuset. Disse tilbud er åbne for alle børn, herunder også børn, der ikke er involverede i en familieretlig sag.

2. Visitation af sager efter forældreansvarsloven

I vejledningens punkt 1.2 er beskrevet, at familieretlige sager, herunder sager efter forældreansvarsloven, ved modtagelsen i Familieretshuset screenes og visiteres til behandling som § 5-sager, § 6-sager og 7-sager afhængig af den enkelte sags karakter og kompleksitet.

Familieretshuset foretager visitationen af sagen på baggrund af en indledende screening. Ved screeningen afdækkes dels faktuelle forhold vedrørende sagen, herunder hvilken type af sag der er tale om, og hvem der er sagens parter, men også forhold vedrørende sagens kompleksitet, herunder parternes konfliktniveau og eventuelle risikofaktorer såsom misbrug, psykisk sygdom, social udsathed og familiens kontakt til de sociale myndigheder.

2.1. Kontakt med kommunale myndigheder i forbindelse med visitationen

Familieretshuset kan i enkelte tilfælde have behov for at tage kontakt til kommunen allerede i forbindelse med visitationen af en sag for at afklare, hvorvidt der er tale om en mindre enkel sag efter forældreansvarsloven, som derfor skal visiteres til behandling som en § 6-sag, eller om familien er påvirket af risikofaktorer såsom misbrug, vold og socialt udsathed på en sådan måde, at der er tale om en kompleks sag, der skal behandles som en § 7-sag.

Det fremgår af § 9 i lov om Familieretshuset, at hvis det er nødvendigt for afklaringen af, om en sag er kompleks, kan Familieretshuset indhente visse overordnede oplysninger hos kommunen. Det drejer sig for det første om oplysninger om, hvorvidt kommunen har iværksat støtte til barnet efter kapitel 11 i serviceloven, og hvilken støtte der i givet fald er tale om, dvs. hvilken bestemmelse i serviceloven støtten er iværksat efter. For det andet drejer det sig om oplysninger om, hvorvidt kommunen har gennemført eller iværksat gennemførelse af en børne- eller ungefaglig undersøgelse.

Familieretshuset kan ikke efter bestemmelsen indhente oplysninger om indholdet af den støtte, der er iværksat, eller om baggrunden for, at der er iværksat støtte. Ligeledes kan den børne- eller ungefaglige undersøgelse hverken i sin helhed eller uddrag af den indhentes efter bestemmelsen.

Det er alene oplysninger vedrørende barnet og støtte til barnet efter serviceloven, der kan indhentes efter bestemmelsen. Det er derfor ikke nødvendigt for kommunen at foretage koordination på tværs af kommunens forvaltninger.

Familieretshuset kan indhente oplysningerne uden samtykke fra de personer, som oplysningerne vedrører. Der er heller ikke noget krav om, at kommunen skal have forsøgt at indhente et sådant samtykke til videregivelse af oplysningerne. Det bemærkes, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksom på orienteringspligten over for parterne efter artikel 13 og 14 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (databeskyttelsesforordningen).

Kommunen kan videregive oplysningerne i den form, som er mest hensigtsmæssig for kommunen og Familieretshuset i den konkrete sag. Det vil i de fleste tilfælde være tilstrækkeligt, at kommunen telefo-

nisk be- eller afkræfter over for Familieretshuset, hvorvidt der er iværksat støtte eller gennemført en børne- eller ungefaglig undersøgelse. Det bemærkes i den forbindelse, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksom på notatpligten efter offentlighedsloven i afgørelsessager og efter almindelig god forvaltningsskik i øvrige sager.

Muligheden for, at Familieretshuset kan indhente oplysninger i visitationsfasen, har til formål at sikre, at Familieretshuset kan afklare, hvorvidt der er iværksat støtte efter serviceloven i sager, hvor Familieretshuset på baggrund af screeningen og de oplysninger, som forældrene selv har oplyst over for Familieretshuset, er i tvivl om, hvorvidt der er tale om en kompleks sag.

3. Samarbejde i forbindelse med Familieretshusets behandling af en § 7-sag

Der er i lov om Familieretshuset skabt rammerne for et tæt samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne i de komplekse forældreansvarssager, der er visiteret til behandling som § 7-sager. Det drejer sig dermed om komplekse sager om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, hvor familien samtidigt er i kontakt med kommunen på grund af sociale problemstillinger såsom misbrug, vold, hjemløshed og psykisk sygdom.

Mulighederne for samarbejde skal bruges i de sager og i det omfang, hvor det konkret er relevant og nødvendigt for Familieretshusets behandling og oplysning af forældreansvarssagen og for, at familieretten kan træffe en afgørelse, der er til barnets bedste. Samarbejdet kan bestå i udveksling af oplysninger og afholdelse af tværsektorielle møder, hvor både Familieretshuset, kommunen, forældrene og eventuelt barnet deltager. Det er grundlæggende for samarbejdsmulighederne i Familieretshusloven, at de anvendes efter en konkret vurdering, når det er nødvendigt, og at de kun anvendes i det omfang, det er nødvendigt.

Mulighederne for samarbejde i lov om Familieretshuset vedrører samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne. Afgørelse i § 7-sager træffes af familieretten, men da sagen oplyses af Familieretshuset, og da arbejdet med parterne foregår i Familieretshuset, indeholder den familieretlige lovgivning ikke bestemmelser om samarbejde mellem familieretten og kommunerne. Når Familieretshuset indbringer sagen for familieretten til afgørelse, vil der derimod være mulighed for, at der i Familieretshusets notat om sagen gives oplysninger til familieretten om kommunens indsats for familien, herunder også oplysninger om indsatser, som kommunen påtænker at iværksætte.

3.1. Indledende kontakt

Når Familieretshuset visiterer en sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær efter forældreansvarsloven til behandling som en § 7-sag, skal Familieretshuset efter § 29 i lov om Familieretshuset tage kontakt til den kommune, der er forpligtet til at yde hjælp til det involverede barn efter kapitel 11 i serviceloven. Det følger af bestemmelserne i § 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1064 af 21. august 2018 med senere ændringer (retssikkerhedsloven), hvilken kommune der er forpligtet til at yde hjælp til et barn efter kapitel 11 i serviceloven.

Forpligtelsen til at tage kontakt gælder både, hvis sagen umiddelbart efter modtagelsen i Familieretshuset visiteres til behandling som en § 7-sag, og hvis sagen først har været behandlet som en § 6-sag, men visitationen under sagsbehandlingen ændres, så sagen skal behandles som en § 7-sag. Ændringen kan f.eks. skyldes, at sagen ændrer karakter f.eks. på grund af et forhøjet konfliktniveau hos forældrene kombineret med andre risikofaktorer, eller at der under sagens behandling fremkommer nye oplysninger om f.eks. vold eller misbrug.

Formålet med den indledende kontakt er for det første at sikre, at der etableres et samarbejde mellem Familieretshuset og kommunen i de § 7-sager, hvor det er relevant og nødvendigt, og at Familieretshuset

tager højde for dette samarbejde i tilrettelæggelsen af sagsbehandlingen. For det andet er formålet at sikre, at barnets handlekommune er opmærksom på, at familien har en familieretlig sag under behandling om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær.

Den omstændighed, at Familieretshuset tager kontakt til kommunen efter § 29 i lov om Familieretshuset, medfører ikke i sig selv en forpligtelse for kommunen til at indlede en sag om foranstaltninger over for barnet efter reglerne herom i serviceloven.

Efter § 14, stk. 1, nr. 5, i lov om Familieretshuset skal Familieretshuset hurtigst muligt og senest fem hverdage efter visitationen af sagen foretage den indledende kontakt til kommunen. Det vil variere fra kommune til kommune, hvem Familieretshuset tager kontakt til. I nogle kommuner kan der være en aftale mellem Familieretshuset og kommunen om, at Familieretshuset tager kontakt til et bestemt kontor eller en bestemt kreds af medarbejdere, mens kontakten i andre kommuner vil gå igennem kommunens hovedomstilling. I de såkaldte gengangersager, hvor den pågældende familie gentagne gange har haft en familieretlig sag under behandling, og hvor familien også er i tæt kontakt med det sociale system, vil det i nogle tilfælde og efter aftale med kommunen være hensigtsmæssigt, at Familieretshuset tager direkte kontakt til familiens sagsbehandler.

Der stilles ikke formkrav til den indledende kontakt, men af hensyn til at kontakten skal kunne danne grundlag for et eventuelt samarbejde i sagen, vil det oftest være hensigtsmæssigt, at kontakten sker telefonisk. Der kan dog også være tilfælde, hvor en sikker e-mail er praktisk. Det kan f.eks. efter en konkret vurdering være i gengangersager, hvor der umiddelbart forinden den aktuelle sag har været et tæt samarbejde mellem Familieretshuset og kommunen. Det kan også være tilfældet i sager om internationale børnebortførelser, hvor Familieretshuset hurtigst muligt indbringer sagen for familieretten til afgørelse. Skriftlig orientering kan også anvendes, hvor Familieretshuset gentagne gange uden held har forsøgt at orientere telefonisk.

Den indledende kontakt består af Familieretshusets videregivelse af oplysning til kommunen om, at Familieretshuset har en § 7-sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær under behandling, som vedrører det pågældende barn. I cirka en tredjedel af § 7-sagerne har familien kontakt til de sociale myndigheder i kommunen, og her vil den indledende kontakt naturligt kunne lede til, at det overvejes, om der bør udveksles oplysninger om barnet og familien. Der henvises i den forbindelse til punkt 3.2.

3.2. Udveksling af oplysninger

I cirka en tredjedel af § 7-sagerne har familien også kontakt til de sociale myndigheder i kommunen. Det vil i en stor del af disse sager være relevant, at der skabes et samlet vidensgrundlag om familien, og at Familieretshuset i den forbindelse har mulighed for at modtage relevante dele af kommunens oplysninger om barnet og familien.

Det fremgår derfor af § 30, stk. 1, i lov om Familieretshuset, at Familieretshuset og kommunen under behandlingen af en sag, der er visiteret til behandling som en § 7-sag, kan udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets og parternes personlige og familiemæssige forhold.

Der henvises til følgende bestemmelser om udveksling af oplysninger i databeskyttelsesforordningen, der er nærmere beskrevet i punkt 3.3.3., 3.7.3., 3.8.3. og 3.10.3.1. i betænkning nr. 1565/2017 om databeskyttelsesforordningen – og de retlige rammer for dansk lovgivning, Del 1, bind 1 (databeskyttelsesbetænkningen):

”Artikel 6

Lovlig behandling

1. Behandling er kun lovlig, hvis og i det omfang mindst ét af følgende forhold gør sig gældende:
 - a) Den registrerede har givet samtykke til behandling af sine personoplysninger til et eller flere specifikke formål.
 - b) ...
 - c) Behandling er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige.
 - d) Behandling er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser.
 - e) Behandling er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige har fået pålagt.
 - f) ...”

”Artikel 9

Behandling af særlige kategorier af personoplysninger

1. Behandling af personoplysninger om race eller etnisk oprindelse, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning eller fagforeningsmæssigt tilhørsforhold samt behandling af genetiske data, biometriske data med det formål entydigt at identificere en fysisk person, helbredsoplysninger eller oplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering er forbudt.
2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis et af følgende forhold gør sig gældende:
 - a) Den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke til behandling af sådanne personoplysninger til et eller flere specifikke formål, medmindre det i EU-retten eller medlemsstaternes nationale ret er fastsat, at det i stk. 1 omhandlede forbud ikke kan hæves ved den registreredes samtykke.
 - b) ...
 - c) Behandling er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden fysisk persons vitale interesser i tilfælde, hvor den registrerede fysisk eller juridisk ikke er i stand til at give samtykke.
 - d) ...
 - e) ...
 - f) Behandling er nødvendig, for at retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, eller når domstole handler i deres egenskab af domstol.
 - g)-j) ...”

”Artikel 10

Behandling af personoplysninger vedrørende straffedomme og lovovertrædelser

Behandling af personoplysninger vedrørende straffedomme og lovovertrædelser eller tilknyttede sikkerhedsforanstaltninger på grundlag af artikel 6, stk. 1, må kun foretages under kontrol af en offentlig myndighed, eller hvis behandling har hjemmel i EU-retten eller medlemsstaternes nationale ret, som giver passende garantier for registreredes rettigheder og frihedsrettigheder. Ethvert omfattende register over straffedomme må kun føres under kontrol af en offentlig myndighed. ”

Efter artikel 4, nr. 11, forstås ved samtykke fra den registrerede enhver frivillig, specifik, informeret og utvetydig viljestilkendegivelse fra den registrerede, hvorved den registrerede ved erklæring eller klar bekræftelse indvilliger i, at personoplysninger, der vedrører den pågældende, gøres til genstand for behandling. Det følger af præampelbetragtning 43, at med henblik på at sikre, at der frivilligt er givet samtykke, bør samtykke ikke udgøre et gyldigt retsgrundlag for behandling af personoplysninger i et specifikt tilfælde, hvis der er en klar skævhed mellem den registrerede og den dataansvarlige, navnlig

hvis den dataansvarlige er en offentlig myndighed. Der henvises til punkt 3.5.3. i databeskyttelsesbetænkningen.

Udvekslingen af personoplysninger skal foregå i overensstemmelse med de grundlæggende principper for behandlingen af personoplysninger i artikel 5 i databeskyttelsesforordningen. Der henvises navnlig til forordningens artikel 5, stk. 1, litra c, hvorefter personoplysninger skal være tilstrækkelige, relevante og begrænset til, hvad der er nødvendigt i forhold til de formål, hvortil de behandles ("dataminimering"). Der henvises til punkt 3.1.3. i betænkning nr. 1565/2017 om databeskyttelsesforordningen – og de retlige rammer for dansk lovgivning, Del 1, bind 1.

Efter § 30, stk. 1, i lov om familieretshuset skal udvekslingen af oplysninger være nødvendig af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet.

Muligheden for at udveksle oplysninger har til formål at sikre, at der sker en fyldestgørende afdækning af barnets og familiens situation, og at Familieretshuset dermed kan levere det fornødne faktuelle grundlag for, at familieretten kan træffe en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, som er til barnets bedste. En afgørelse, der er til barnets bedste, kan i sig selv medvirke til at sikre barnets trivsel, men kan også medvirke til at sikre, at kommunen har det bedst mulige grundlag for at yde støtte til barnet efter serviceloven.

En del af oplysningerne, som udveksles, vil Familieretshuset også kunne få ved gennemførelse af samtaler med barnet og/eller familien. Med Familieretshusets indhentning af oplysninger hos kommunen skånes barnet dog for at skulle give de samme oplysninger og genfortælle de samme hændelsesforløb flere gange til forskellige myndigheder.

Bestemmelsen i § 30 i lov om Familieretshuset er en særlig og administrativt let vej til udveksling af oplysninger mellem Familieretshuset og kommunerne. Der kan herudover udveksles oplysninger, hvis der er hjemmel til udvekslingen i forvaltningsloven eller i databeskyttelseslovgivningen.

Kommunen og Familieretshuset skal være opmærksom på begge myndigheders dataansvar efter databeskyttelseslovgivningen.

Hvilke oplysninger kan udveksles

Efter bestemmelsen i § 30 i lov om Familieretshuset kan der udveksles oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets og parternes personlige og familiemæssige forhold. Ved parter forstås de personer, som er parter i forældreansvarssagen, som behandles af Familieretshuset. Parterne vil i langt hovedparten af tilfældene være barnets forældre. Der kan dog også være andre parter i sager om f.eks. overførsel af forældremyndigheden over barnet til andre end barnets forældre.

Oplysninger om personlige forhold omfatter bl.a. oplysninger om helbredsmæssige forhold og oplysninger om sociale problemer. Det vil sige oplysninger, der typisk indgår i kommunens sag om støtte efter serviceloven til barnet og/eller familien. Oplysninger om personlige forhold omfatter også f.eks. barnets fortælling om hændelsesforløb, psykiske traumer, fysiske skader m.v.

At også oplysninger om familiemæssige forhold er omfattede betyder, at oplysninger om personlige forhold for personer, som barnet har en familiemæssig relation til, også kan udveksles. Familiemæssig relation er ikke afgrænset til barnets biologiske slægtninge, men omfatter også personer, som barnet i øvrigt har en tættere tilknytning til som f.eks. stedforældre og stedsøskende.

Omfattet af bestemmelsen er også oplysninger om, hvilke undersøgelser og sagsskridt, kommunen vurderer, er nødvendige i den konkrete sag og begrundelsen for denne vurdering.

I de § 7-sager, hvor det er relevant at udveksle oplysninger, vil det ofte være relevant, at udvekslingen indeholder oplysninger fra samtaler med barnet og fra en eventuel børne- eller ufaglig undersøgelse. Det kan også være relevant at udveksle oplysninger om udpegning af en kontaktperson for barnet og barnets deltagelse i en børnegruppe.

Hvis Familieretshuset ønsker oplysninger fra flere af forvaltningerne i kommunen, kan det være hensigtsmæssigt, at Familieretshuset gør opmærksom på dette i dialogen med kommunen.

Bestemmelsen er ikke begrænset til oplysninger, som er fremkommet i forbindelse med, at kommunen har ydet støtte til barnet eller familien. Der kan således også udveksles oplysninger, som kommunen har modtaget fra andre myndigheder f.eks. i forbindelse med det tidlige og forebyggende arbejde eller i forbindelse med samarbejdet i et børnehus.

Hvilke krav skal være opfyldte for, at der kan ske udveksling af oplysninger

Det er et krav for, at der kan ske udveksling af oplysninger efter § 30 i lov om Familieretshuset, at udvekslingen må anses for nødvendig for afdækningen af, hvad der er bedst for barnet.

Begrebet bedst for barnet skal forstås på samme måde som bestemmelsen om barnets bedste i § 4 i forældreansvarsloven. Det betyder, at udvekslingen skal være nødvendig for afdækningen af, hvilken afgørelse efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær der er bedst for barnet og barnets trivsel.

Kravet om, at udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet, betyder, at det ikke er alle oplysninger, der kan udveksles. I overensstemmelse med artikel 5, stk. 1, litra c, i databeskyttelsesforordningen skal udveksling af personoplysninger således være tilstrækkelige, relevante og begrænset til, hvad der er nødvendigt i forhold til de formål, hvortil de behandles ("dataminimering"). Oplysninger, som ikke er relevante for vurderingen af barnets bedste, kan ikke udveksles. Det kan f.eks. være oplysninger om stofmisbrug eller kriminalitet hos en ældre søskende, som ikke bor i barnets hjem, og som barnet ikke har kontakt med. Det kan også være oplysninger om forælders ansøgning til kommunen om sociale ydelser.

Vurderingen af, hvorvidt udvekslingen må anses for nødvendig, skal ske ud fra en vurdering af barnets samlede situation. Det er således en bred vifte af oplysninger, der kan være relevante. Det bemærkes endvidere, at der er tale om en vurdering af, hvorvidt udvekslingen på udvekslingstidspunktet må anses at være nødvendig ud fra de oplysninger, der er tilgængelige på det pågældende tidspunkt.

Det er kommunen, der efter databeskyttelseslovgivningen er dataansvarlig og dermed skal foretage vurderingen af, hvorvidt kravene for, at der kan ske udveksling, er opfyldte. I praksis vil det ofte være hensigtsmæssigt, at kommunen er i dialog med Familieretshuset om, hvilke oplysninger der er nødvendige. Dette gælder særligt, hvis der opstår tvivl om, hvorvidt bestemte oplysninger kan udveksles efter bestemmelsen.

På hvilket tidspunkt i sagens behandling kan der udveksles oplysninger

Bestemmelsen i § 30 giver alene mulighed for at udveksle oplysninger under Familieretshusets behandling af en § 7-sag. Muligheden ophører derfor som udgangspunkt, når Familieretshuset indbringer sagen for familieretten til afgørelse.

Der er dog den undtagelse, at der kan udveksles oplysninger, når Familieretshuset og kommunen har været i dialog om udvekslingen inden indbringelsen af sagen for familieretten, men udvekslingen afventer færdiggørelse af f.eks. udtalelsen eller rapporten. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor kommunen har

iværksat en børne- eller ungefaglig undersøgelse, som ikke er færdiggjort på det tidspunkt, hvor § 7-sagen indbringes for familieretten. I de tilfælde skal Familieretshuset ikke vente med at indbringe sagen til, at den børne- eller ungefaglige undersøgelse er færdig, og kommunen skal heller ikke forhaste færdiggørelsen af den børne- eller ungefaglige undersøgelse. I sådanne situationer sender kommunen oplysningerne til Familieretshuset, når undersøgelsen er afsluttet. Familieretshuset sørger så for, at oplysningerne straks bliver sendt videre til familieretten.

Hvordan udveksles oplysningerne

Udvekslingen af oplysninger efter § 30 i lov om Familieretshuset kan ske skriftligt ved oversendelse af relevante sagsakter i deres helhed fra kommunen. Det kan f.eks. være relevant, hvor større dele af barnets og familiens sag er relevant for at finde den familieretlige løsning, der er bedst for barnet, eller hvor det er nødvendigt at læse oplysningerne om barnet i sammenhæng med f.eks. ældre oplysninger om barnet. Det vil også være relevant, at sagsakter i deres helhed udveksles, hvor der f.eks. er tale om en børne- eller ungefaglig undersøgelse.

Udvekslingen af oplysninger kan også ske ved, at kommunen samler de relevante oplysninger fra barnets eller familiens sagsakter i et kort notat til Familieretshuset. Dette kan hvis relevant kombineres med, at der sendes enkelte sagsakter i deres helhed som f.eks. en børne- eller ungefaglig undersøgelse.

I nogle sager vil udvekslingen mest hensigtsmæssigt kunne ske telefonisk. Det kan f.eks. være tilfældet i meget hastende sager såsom sager om international børnebortførelse, hvor Familieretshuset hurtigst muligt afslutter oplysningen af sagen og indbringer den for familieretten til afgørelse, efter at Familieretshuset eventuelt har truffet en midlertidig afgørelse efter § 26 i forældreansvarsloven. Også i sager, hvor der er tale om meget få oplysninger, der er relevante at udveksle, f.eks. fordi familiens problemer ikke er af social karakter, og familien derfor har haft meget begrænset kontakt til kommunen, kan det give mening for både kommunen og Familieretshuset, at udvekslingen sker telefonisk. Det gælder også i sager, hvor familien kort tid forinden har haft en anden familieretlig sag under behandling i Familieretshuset, og hvor der i den forbindelse har været etableret et samarbejde og udvekslet oplysninger mellem Familieretshuset og kommunen. I sådanne ”genganger-sager” vil det i en del tilfælde være hensigtsmæssigt, at kommunen telefonisk giver Familieretshuset en kort opdatering af, hvad der er sket siden den seneste kontakt mellem Familieretshuset og kommunen.

I en del sager vil det endvidere være relevant, at der sker udveksling af visse oplysninger telefonisk som led i det indledende samarbejde, hvor det bl.a. identificeres om og i givet fald hvilke oplysninger, der vil være relevante at udveksle skriftligt, herunder om der er behov for udveksling af oplysninger fra andre forvaltninger i kommunen. En telefonisk samtale vil dermed kunne begrænse brugen af ressourcer i både kommunen og Familieretshuset. Det bemærkes, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksomme på notatpligten efter offentlighedsloven, jf. lov nr. 606 af 12. juni 2013 med senere ændringer, i afgørelsessager og efter almindelig god forvaltningsskik i øvrige sager.

Efter bestemmelsen i § 30, stk. 2, i lov om Familieretshuset er der mulighed for, at udvekslingen af oplysninger kan ske på et møde, hvis det findes hensigtsmæssigt at afholde et møde. Der kan både være tale om et møde, hvor både kommunen og Familieretshuset deltager fysisk, og videomøder under forudsætning af, at der tages de nødvendige datasikkerhedsmæssige forholdsregler. Afholdelse af et møde kan f.eks. være hensigtsmæssigt i de meget komplicerede sager, hvor kommunen i betydeligt omfang yder støtte efter serviceloven til barnet og familien, og i sager hvor kommunen ønsker samtidigt at indhente oplysninger fra Familieretshuset efter § 49 a i serviceloven som led i kommunens tidlige og forebyggende arbejde. Et videomøde kan også være hensigtsmæssigt i hastende sager, hvor den gensidige dialog giver mulighed for hurtigt at indkredse, hvilke oplysninger der er relevante at udveksle. Også i denne

forbindelse bemærkes det, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksomme på notatpligten efter offentlighedsloven i afgørelsessager og efter almindelig god forvaltningsskik i øvrige sager.

Kontakt til personer om hvem der udveksles oplysninger

Udvekslingen af oplysninger efter § 30 i lov om Familieretshuset kan ske uden samtykke fra den eller de personer, som oplysningerne vedrører. Bestemmelsen medfører ikke en forpligtelse for kommunen til at forsøge at indhente et samtykke.

Bestemmelsen i § 30 i lov om Familieretshuset medfører ikke en indskrænkning i orienteringspligten efter artikel 13 og 14 i databeskyttelsesforordningen. Dette er relevant for både kommunen og Familieretshuset.

3.3. Tværsektorielle møder

I cirka en tredjedel af § 7-sagerne har familien også kontakt til kommunen. I en stor del af disse sager vil det være relevant, at der afholdes et tværsektorielt møde, hvor Familieretshuset og familien deltager sammen med kommunen.

Efter § 31 i lov om Familieretshuset kan Familieretshuset som led i at finde helhedsorienterede løsninger for familien i en § 7-sag afholde møder med deltagelse af en eller begge parter, barnet og kommunale myndigheder. Dette betegnes tværsektorielle møder.

Muligheden for at afholde tværsektorielle møder har for det første til formål at sikre, at barnets perspektiv afdækkes, og at Familieretshuset har et bredt og tværfagligt grundlag at behandle sagen ud fra, hvor også kommunens socialfaglige viden om familien og om de socialfaglige indsatser, der er iværksat for familien, indgår. Heri indgår også, at der på det tværsektorielle møde kan opnås en dialog med familien om bl.a. barnets trivsel og den påvirkning, som forældrenes konflikt og sociale problemer har på barnet, set fra både Familieretshusets og kommunens perspektiv.

Formålet er for det andet at give mulighed for, at der kan findes helhedsorienterede løsninger for den enkelte familie, uanset at løsningen indeholder både familieretlige elementer og indsatser med hjemmel i den socialretlige lovgivning. Det er i forbindelse med sidstnævnte væsentligt at holde sig for øje, at der ikke i det familieretlige system kan træffes afgørelse om, at kommunen skal iværksætte indsatser for familien efter serviceloven. Det er endvidere en væsentlig forudsætning, at afgørelse i § 7-sager ikke træffes af Familieretshuset, men af familieretten. Tilkendegivelser fra kommunen om mulige socialfaglige indsatser knyttet til en bestemt familieretlig løsning for familien vil således alene kunne indgå som oplysning i det notat, som Familieretshuset sender til familieretten, når sagen indbringes. Tilkendegivelsen vil dog også kunne indgå som et aspekt, hvis forældrene på trods af § 7-sagens kompleksitet formår at nå til enighed om en familieretlig aftale om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær under behandlingen af sagen i Familieretshuset.

Hvornår afholdes der tværsektorielle møder

Der skal alene afholdes et tværsektorielt møde i en § 7-sag, hvis det er nødvendigt og relevant i den pågældende sag på det pågældende tidspunkt i sagens behandling. Bestemmelsen indebærer dermed ikke en forpligtelse til at afholde tværsektorielle møder i alle § 7-sager, heller ikke selvom familien har kontakt til de sociale myndigheder i kommunen.

Familieretshuset skal i den enkelte sag foretage en konkret vurdering af, hvorvidt det er relevant og nødvendigt at afholde et tværsektorielt møde. Denne vurdering kan med fordel foretages i dialog med kommunen, som ved, hvad man fra kommunens side vil kunne bidrage med på et tværsektorielt mø-

de. Kommunen har ofte også erfaring med at afholde møder med familien og kan derfor have værdifulde input om, hvorvidt et tværsektorielt møde, hvor familien deltager, i det hele taget vil være hensigtsmæssigt.

I vurderingen af, hvorvidt et tværsektorielt møde vil være relevant og nødvendigt, skal Familieretshuset bl.a. lægge vægt på, om et møde med deltagelse af både familien og kommunale myndigheder vil kunne bidrage til, at der etableres et bedre grundlag for familieretten til at træffe en familieretlig afgørelse, der er til barnets bedste. Det er også relevant at inddrage i vurderingen, hvorvidt kommunen yder socialfaglige indsatser for barnet og/eller familien, karakteren af de socialfaglige indsatser og sammenhængen mellem den familieretlige sag, familiens sociale problemer og trivslen for det involverede barn.

Det forudsættes, at det vil være relevant og nødvendigt at afholde et tværsektorielt møde i en væsentlig del af den tredjedel af § 7-sagerne, hvor familien også har kontakt til de sociale myndigheder i kommunen. I stort set alle sager vil formålet med det tværsektorielle møde kunne opnås ved afholdelse af et enkelt møde af 1 times varighed, og det vil ikke være relevant og nødvendigt at afholde flere møder. I ganske få sager vil det være hensigtsmæssigt, at der afholdes et enkelt opfølgende tværsektorielt møde af samme varighed.

Det tværsektorielle mødes indhold

Det er Familieretshuset, der i den enkelte sag fastlægger indholdet af det tværsektorielle møde og mødets rammer og form. Vigtigst i tilrettelæggelsen af mødet er, at Familieretshuset tager udgangspunkt i barnet. Familieretshuset skal bl.a. se på barnets trivsel, om kommunen har iværksat socialfaglige indsatser for barnet, den familieretlige sags påvirkning af barnets trivsel, og om barnet modtager støtte i Børneenheden. I tilrettelæggelsen af det tværsektorielle møde er det derfor vigtigt, at sagsbehandleren i Familieretshuset er i tæt dialog med barnets kontaktperson i Børneenheden. I tilrettelæggelsen af mødet skal Familieretshuset for det andet tage udgangspunkt i den familieretlige sag. Det drejer sig bl.a. om, hvilken type familieretlig sag der er tale om, om familien tidligere har haft familieretlige sager under behandling, og om forældrene modtager konflikthåndterings- eller rådgivningstilbud i Familieretshuset og karakteren heraf. For det tredje skal Familieretshuset se på kommunens rolle. Det handler bl.a. om kommunens kendskab til familien, hvilke socialfaglige indsatser der er iværksat for barnet og/eller familien, karakteren af disse indsatser og den familieretlige sags og afgørelses betydning for disse indsatser. Det vil ofte være hensigtsmæssigt, at Familieretshuset har en kort dialog med den relevante kommunale sagsbehandler om form, indhold og rammer for det tværsektorielle møde.

Deltagere i det tværsektorielle møde

Det tværsektorielle møde har til formål at samle Familieretshuset, kommunen og familien.

Ved familien forstås primært barnets forældre og eventuelt barnet. Bestemmelsen i § 31 er dog ikke begrænset til disse personer. Familieretshuset kan derfor eventuelt efter dialog med kommunen og forældrene også invitere andre personer i barnets familie med til det tværsektorielle møde. Det kan f.eks. være forældrenes nye partnere, barnets voksne søskende, som har en omsorgsrolle over for barnet, eller barnets bedsteforældre. Afgrænsningen af, hvem der skal deltage i mødet, vil afhænge af familien, familiens situation, herunder familiens interne relationer, barnets relation til de enkelte familiemedlemmer og konfliktniveauet, samt formålet med mødet.

Det vil være muligt at afholde det tværsektorielle møde med deltagelse af blot den ene forælder, typisk ansøgeren, hvis den anden forælder ikke ønsker at deltage eller ikke møder op, og det uanset dette giver mening i forhold til behandlingen af den familieretlige sag at gennemføre mødet. Den anden forælder skal orienteres om afholdelsen af mødet og efterfølgende om mødets indhold.

Hvis der er behov for, at Familieretshuset og kommunen mødes uden familiens deltagelse, er der ikke tale om et tværsektorielt møde efter § 31 i lov om Familieretshuset. Udvekslingen af personoplysninger på et sådant møde mellem myndighederne vil kunne ske efter bestemmelsen i § 30, stk. 2, i lov om Familieretshuset. Der henvises i den forbindelse til vejledningens punkt 3.2.

Afhængigt af formålet med det tværsektorielle møde og det enkelte barn kan det være hensigtsmæssigt, at barnet også deltager i mødet. Der skal i den forbindelse lægges vægt på barnets alder, modenhed, trivsel, i hvilken grad barnet er påvirket af forældrenes familieretlige konflikt, hvordan barnet reagerer på konflikten, og hvorvidt barnet ønsker at deltage. I tilfælde hvor det umiddelbart vurderes, at barnet kan deltage i mødet, skal barnets kontaktperson i Børneenheden tale med barnet om mødet og om, hvorvidt barnet ønsker at deltage i mødet. Hvis barnet deltager i mødet, skal kontaktpersonen forberede barnet på mødet og vejlede barnet om retten til at have en bisidder med til mødet. Efter mødet skal kontaktpersonen tale med barnet om barnets oplevelser og det videre sagsforløb. Hvis barnet ikke deltager, skal kontaktpersonen afhængigt af barnets alder og modenhed tale med barnet om, at mødet har været afholdt, og hvad der overordnet er talt om.

Det er Familieretshuset, der beslutter, hvilke familiemedlemmer der inviteres med til det tværsektorielle møde. Familieretshuset skal dog i den forbindelse være opmærksom på parternes ret til en bisidder efter forvaltningsloven.

Familieretshuset skal endvidere være opmærksom på, at Familieretshuset ikke må indkalde forældrene sammen, hvis den ene forælder har udsat den anden forælder eller den anden forælders barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke om dette. Det gælder dog ikke, hvis den forælder, der har været udsat for den voldelige adfærd, eller hvis barn har været udsat for voldelig adfærd, er indforstået med, at forældrene mødes. Voldelig adfærd skal fortolkes bredt i overensstemmelse med Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbul-konventionen). Der henvises i denne forbindelse til punkt 9 i vejledning om Familieretshuset. Hvis forældrene ikke kan indkaldes til møde sammen på grund af voldelig adfærd, skal Familieretshuset foretage en vurdering af, hvorvidt det giver mening at afholde det tværsektorielle møde med forældrene hver for sig eller kun afholde mødet med den ene forælder. Sidstnævnte kan f.eks. være relevant, hvor kun den ene forælder har sociale problemer. Den anden forælder skal orienteres om afholdelsen af mødet og efterfølgende om mødets indhold.

Kommunen beslutter selv, hvilken kommunal medarbejder der deltager i det tværsektorielle møde. Det vil i de fleste tilfælde være mest hensigtsmæssigt, at det er barnets sagsbehandler.

Familieretshuset tilrettelægger ligeledes selv, hvilken eller hvilke af Familieretshusets medarbejdere der deltager i det tværsektorielle møde. Den børne- og familiefaglige medarbejder, der indgår i den tværfaglige behandling af familiens sag vil som udgangspunkt altid deltage i det tværsektorielle møde. Det vil derimod afhænge af formålet med mødet, om også andre medarbejdere, der indgår i den tværfaglige sagsbehandling, deltager. Hvis barnet deltager i mødet, er det den klare hovedregel, at barnets kontaktperson også skal deltage med henblik på at støtte barnet under mødet og kunne tale med barnet efterfølgende.

Det bemærkes, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksomme på notatpligten efter offentlighedsloven i afgørelsessager og efter almindelig god forvaltningsskik i øvrige sager.

3.4. Opfølgning efter familierettens afgørelse

Afgørelse i § 7-sager træffes af familieretten. Familieretshuset har derfor efter § 30, stk. 3, i lov om Familieretshuset mulighed for at videregive rettens afgørelse til kommunen, hvis der har været udvekslet oplysninger i sagen, og det er nødvendigt for kommunens beskyttelse af barnets bedste. Der er efter

bestemmelsen også mulighed for, at kommunen kan modtage afgørelser truffet af landsretten og eventuelt Højesteret, hvis familierettens afgørelse ankes.

Det vil i mange tilfælde være hensigtsmæssigt og en naturlig del af samarbejdet, at kommunen modtager den endelige afgørelse i sagen. Det giver kommunen mulighed for at inddrage oplysningerne fra den familieretlige afgørelse i deres videre socialfaglige arbejde med familien.

Bestemmelsen i § 30, stk. 3, i lov om Familieretshuset betyder, at Familieretshuset ikke skal indhente samtykke til videregivelsen af dommen fra de personer, som dommen indeholder personoplysninger om. Familieretshuset skal dog i forbindelse med videregivelsen være opmærksom på orienteringspligten efter databeskyttelseslovgivningen.

4. Samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne i sager, der ikke behandles som § 7-sager

4.1. Familieretshusets indhentning af oplysninger

I Familieretshuset tilrettelægges behandlingen af den enkelte sag ud fra sagens karakter og familiens behov. Sager fra familier, der udover at have en familieretlig konflikt også modtager sociale indsatser efter kapitel 11 i serviceloven på grund af særlige sociale problemer, visiteres til behandling som § 7-sager. Dette skyldes, at familiens særlige sociale problemer medfører, at deres familieretlige sag er kompleks og bør behandles tværfagligt i det særlige forløb, der tilrettelægges i behandlingen af § 7-sager. Det vil derfor være i § 7-sagerne, at der er et behov for samarbejde mellem kommunen og Familieretshuset om beskyttelse af barnet og hjælp til familien.

Der kan dog i meget begrænset omfang opstå situationer, hvor der er behov for udveksling af enkelte oplysninger mellem kommunen og Familieretshuset i familieretlige sager, der er visiteret til behandling som § 6-sager. Det kan f.eks. være i sager, hvor familien modtager støtte efter serviceloven på grund af en funktionsnedsættelse hos barnet eller en af forældrene.

Lov om Familieretshuset indeholder ikke bestemmelser om kommunens videregivelse af oplysninger til Familieretshuset i § 6-sager. Udvekslingen skal derfor ske med hjemmel i databeskyttelseslovgivningen, navnlig artikel 6, 9 og 10 samt artikel 4, nr. 11, for så vidt angår samtykke. Der henvises til punkt 3.2.

Familieretshuset bør overveje at henvise parten til selv at indhente oplysninger fra kommunen, f.eks. ved brug af retten til egenaccess, fremfor at Familieretshuset indhenter oplysningerne hos kommunen.

I tilfælde, hvor en forælder ikke ønsker, at kommunen videregiver oplysninger til Familieretshuset, er det væsentligt, at Familieretshuset vejleder forælderen om, hvorfor de pågældende oplysninger er nødvendige for behandlingen og afgørelsen af sagen. Det kan endvidere være af betydning, at Familieretshuset overvejer baggrunden for forældrens nægtelse af samtykke, herunder om der er tale om mere komplekse problemstillinger, der tyder på, at den familieretlige sag er mere kompleks end først antaget, og derfor bør behandles tværfagligt som en § 7-sag.

Det bemærkes, at Familieretshusets mulighed for at indhente oplysninger om ansøgerens rent private forhold fra andre myndigheder også er reguleret af § 29 i forvaltningsloven. Efter denne bestemmelse må oplysninger om ansøgerens rent private forhold ikke indhentes fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed. Dette gælder dog ikke, hvis ansøgeren har givet samtykke til, at oplysningerne indhentes, eller hvis særlige hensyn til ansøgeren eller tredjemand, f.eks. barnet, klart overstiger ansøgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes.

For så vidt angår kommunens forpligtelse til at videregive oplysninger bemærkes, at det fremgår af § 31 i forvaltningsloven, at i det omfang en forvaltningsmyndighed er berettiget til at videregive en oplysning,

skal myndigheden på begæring af en anden forvaltningsmyndighed videregive oplysningen, hvis den er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe. Det fremgår videre, at dette ikke finder anvendelse, hvis videregivelsen påfører myndigheden et merarbejde, der væsentligt overstiger den interesse, den anden myndighed har i at få oplysningerne.

4.2. Kommunens videregivelse af oplysninger af egen drift

Lov om Familieretshuset indeholder som beskrevet ovenfor i punkt 4.1 ikke bestemmelser om udvekslingen af oplysninger mellem Familieretshuset og kommunerne i sager, der ikke behandles som § 7-sager. Der er således ingen regulering i den familieretlige lovgivning af kommunens videregivelse af oplysninger til Familieretshuset af egen drift, dvs. hvor Familieretshuset ikke har anmodet om oplysninger.

Kommunens behov for at videregive oplysninger til Familieretshuset kan f.eks. opstå, hvor familiens situation forværres under behandlingen af den familieretlige sag, og familien går fra ikke at have sociale problemer til, at barnet og/eller forældrene har særlige sociale problemer, der begrunder, at kommunen iværksætter en børnefaglig undersøgelse og/eller en socialfaglig indsats efter serviceloven. I disse tilfælde vil det kunne relevant, at Familieretshuset modtager oplysninger fra kommunen om barnets og familiens situation og på den baggrund bl.a. kan overveje, om visitationen af den familieretlige sag bør ændres, så sagen i stedet behandles som en § 7-sag. Det vil derimod ikke være relevant, at kommunen af egen drift videregiver oplysninger til Familieretshuset om familier, der ikke har en sag under behandling i Familieretshuset.

Kommunens videregivelse af oplysninger til Familieretshuset af egen drift skal ske inden for rammerne af databeskyttelseslovgivningen. For en beskrivelse heraf henvises til punkt 3.2 og 4.1.

4.3. Kommunens indhentning af oplysninger fra Familieretshuset

Serviceloven indeholder i § 49 a særlige bestemmelser om udvekslingen af oplysninger som led i det tidlige og forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge. Det fremgår således af § 49 a, stk. 1, at skole, skolefritidsordning, sygeplejersker, sundhedsplejersker, læger, tandlæger og tandpleje ansat i den kommunale sundhedstjeneste, dagtilbud, fritidshjem, Familieretshuset og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes kan udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge. Det fremgår videre af § 49 a, stk. 2, at udvekslingen af oplysninger til brug for en eventuel sag efter kapitel 11 og 12 i serviceloven om et konkret barn eller en ung kun kan ske én gang ved et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger ved et opfølgende møde. Endelig fremgår det af § 49 a, stk. 4, at Familieretshuset ikke er forpligtet til at videregive oplysningerne. For yderligere vejledning om udveksling af oplysninger efter § 49 a i serviceloven henvises til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

Det er muligt for kommunen at indhente oplysninger hos Familieretshuset ud over, hvad der følger af § 49 a i serviceloven. Det skal i givet fald ske inden for rammerne af databeskyttelseslovgivningen. Der henvises navnlig til artikel 5, 6, 9 og 10 i databeskyttelsesforordningen samt bestemmelsen om samtykke i forordningens artikel 4, nr. 11, jf. punkt 3.2.

5. Kommunens initiativret

Det familieretlige system er et civilretligt system, hvor bl.a. sager efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær rejses efter ansøgning fra en af barnets forældre. Dette skyldes

bl.a., at det er barnets forældre, der efter afgørelsen er truffet, skal gennemføre og samarbejde om afgørelsen til barnets bedste.

Efter § 24 i lov om Familieretshuset er kommunen dog i helt særlige situationer tillagt en initiativret. Initiativretten betyder, at kommunen har ret til at rejse en bekymring om et barns trivsel i relation til forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær over for Familieretshuset. Kommunens anvendelse af initiativretten betyder, at Familieretshuset skal rejse en sag efter forældreansvarsloven uden ansøgning fra barnets forælder, hvis betingelserne i § 24 i lov om Familieretshuset er opfyldte. Sagen vil blive behandlet som en § 7-sag, og afgørelse i sagen træffes af familieretten.

Kommunen kan kun anvende initiativretten i de helt særlige situationer, hvor alternativet til en ændring af forældremyndigheden, barnets bopæl eller samværsordningen er en anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke eller videreførelse af en sådan anbringelse, der allerede er iværksat. Det er derfor vurderingen, at anvendelsen af initiativretten, der er frivillig, kun vil komme på tale i meget få sager. Det er den kommune, der er forpligtet til at yde hjælp til barnet efter kapitel 11 i serviceloven, jf. § 9 a i retssikkerhedsloven, der kan anvende initiativretten.

5.1. Krav for anvendelse af initiativretten

Kravene for kommunens anvendelse af initiativretten fremgår af § 24 i lov om Familieretshuset. Det fremgår heraf, at det er et krav, at det må antages, at en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær kan forhindre en umiddelbart forestående anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke ved at fjerne risikoen for, at barnets sundhed eller udvikling lider alvorlig skade.

Kommunen kan anvende initiativretten i situationer, hvor Familieretshuset ikke har en forældreansvarssag om barnet under behandling. Kommunen kan dog også anvende initiativretten i situationer, hvor Familieretshuset har en sådan sag under behandling. I disse tilfælde vil anvendelsen af initiativretten, hvis kravene i § 24 er opfyldte, betyde, at sagen behandles efter de særlige regler i lov om Familieretshuset, der gælder for sager efter § 24. Det betyder bl.a., at parterne får beskikket en advokat. Anvendelse af initiativretten, når Familieretshuset har en sag under behandling, kan f.eks. være relevant i tilfælde, hvor en forælder har anmodet om ophævelse af barnets samvær med den anden forælder, fordi det er skadeligt for barnet, men hvor kommunen er bekymret for, at parten på grund af vold eller trusler om vold fra den anden part, vil trække ansøgningen tilbage. I disse tilfælde vil kommunens anvendelse af initiativretten, hvis kravene i § 24 er opfyldte, dels betyde at behandlingen af den familieretlige sag vil fortsætte, uanset at forælderen trækker ansøgningen om ophævelse af samvær tilbage, dels at parten får beskikket en advokat.

Det er derimod ikke relevant at anvende initiativretten, hvis kommunen gerne vil sikre, at Familieretshuset har alle de nødvendige oplysninger til behandling af en verserende familieretlig sag. I de tilfælde skal kommunen i stedet indlede en dialog med Familieretshuset om anvendelse af bestemmelserne i lov om Familieretshuset om samarbejde i § 7-sager.

Det er et krav for anvendelse af initiativretten, at det må antages, at en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær kan fjerne risikoen for, at barnets sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Begrebet barnets sundhed skal forstås på samme måde som i § 58 i serviceloven. Det betyder, at det handler om barnets almentilstand, og der er således ikke tale om et snævert helbredsmæssigt begreb.

Det er ikke et krav for brugen af initiativretten, at barnet har været udsat for en alvorlig skade på sundhed eller udvikling. Det er derimod et krav, at en anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke er umiddelbart forestående, medmindre der træffes en familieretlig afgørelse, der ændrer forældremyndigheden, barnets bopæl eller samværsordningen. Det er endvidere ikke et krav, at risikoen for skade på barnets sundhed eller udvikling og familiens problemer kun skyldes forhold vedrørende forældremyndighed,

barnets bopæl eller samværsordningen. Det er derimod et krav, at der er grund til at antage, at spørgsmål om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær medvirker afgørende til risikoen for barnet. Der skal med andre ord foreligge en begrundet antagelse om sammenhængen mellem behovet for at beskytte barnet ved en anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke og forældremyndigheden, barnets bopæl eller samværsordningen.

5.2. 5.2. Behandling af kommunens henvendelse om anvendelse af initiativretten

Initiativretten anvendes ved, at kommunen retter henvendelse til Familieretshuset. Henvendelsen skal som klart udgangspunkt være skriftlig, med henblik på at Familieretshuset kan foretage vurderingen af, om kravene for anvendelse af initiativretten er opfyldte. I henvendelsen skal kommunen redegøre for opfyldelsen af kravene. Kommunen kan vedlægge relevante sagsakter og dokumentation. Det kan f.eks. være relevant at vedlægge en børne- eller ungefaglig undersøgelse om barnet.

Det kan helt undtagelsesvist være relevant, at kommunens henvendelse om anvendelse af initiativretten sker telefonisk, hvis sammenhængen mellem risikoen for barnet og forældremyndigheden, barnets bopæl og samvær er meget klar, og sagen samtidigt er meget hastende, og der derfor er behov for, at der hurtigst muligt træffes en midlertidig afgørelse.

Da henvendelsen fra kommunen til Familieretshuset indeholder personoplysninger, skal kommunen og Familieretshuset være opmærksom på orienteringspligten efter databeskyttelseslovgivningen.

Når Familieretshuset modtager kommunens henvendelse om anvendelse af initiativretten, iværksætter Familieretshuset en undersøgelse, som har fokus på sammenhængen mellem barnets situation og de familieretlige forhold omkring forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Formålet med undersøgelsen er alene at klarlægge, hvorvidt betingelserne for anvendelse af initiativretten i § 24, stk. 1, i lov om Familieretshuset, som beskrevet i vejledningens punkt 5.1 er opfyldte. Undersøgelsen har således alene et sagsoplysende fokus og skal ikke forsøge at afdække mulige løsninger.

Hvis Familieretshuset ikke finder, at kommunens redegørelse er fyldestgørende og/eller mangler dokumentation for f.eks. årsagssammenhængen mellem risikoen for barnet og de familieretlige forhold, skal Familieretshuset som et første skridt i undersøgelsen rette henvendelse til kommunen med henblik på en uddybning af henvendelsen og/eller fremsendelse af supplerende dokumentation. Afhængigt af sagen skal der i dialogen være fokus på afklaring af, hvorvidt det er relevant at anvende initiativretten, og/eller hvilken dokumentation der mangler for, at Familieretshuset kan vurdere, om betingelserne for at rejse en sag er opfyldte.

Familieretshuset har ikke de samme forudsætninger som kommunen for at foretage en dybdegående undersøgelse af barnets situation og har heller ikke de samme redskaber, herunder muligheder for at anvende tvang, som kommunen har efter serviceloven. Der vil derfor oftest være behov for, at Familieretshuset og kommunen udveksler oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets personlige og familiemæssige forhold i forbindelse med Familieretshusets undersøgelse af, om der er grundlag for at rejse en sag. Dette kan med hjemmel i § 24, stk. 2, i lov om Familieretshuset ske uden samtykke fra den eller de personer, som oplysningerne vedrører. Det er et krav for udveksling af oplysninger efter bestemmelsen, at udvekslingen er nødvendig for Familieretshusets undersøgelse. Der henvises til databeskyttelsesforordningen, jf. punkt 3.2.

Familieretshuset vil også som led i undersøgelsen kunne indhente oplysninger fra forældrene og afholde en samtale med barnet. Disse sagsskridt vil eventuelt efter aftale kunne foretages i et samarbejde mellem Familieretshuset og kommunen.

Omfanget af Familieretshusets undersøgelse vil afhænge af den konkrete sag, og hvilke oplysninger kommunen har fremsendt i henvendelsen. Det er væsentligt at understrege, at Familieretshusets undersøgelse ikke må gå videre end, hvad der er nødvendigt for at afdække, om betingelserne i § 24 i lov om Familieretshuset er opfyldte. Hvis kommunens henvendelse indeholder tilstrækkelige oplysninger til, at Familieretshuset umiddelbart kan konstatere, at kravene for anvendelse af initiativretten er opfyldte eller omvendt ikke er opfyldte, skal Familieretshuset ikke fortsætte undersøgelsen af barnets forhold. Familieretshuset vil f.eks. umiddelbart kunne konstatere, at betingelserne er opfyldte, hvis kommunen sammen med henvendelsen har vedlagt en børnefaglig undersøgelse, hvoraf fremgår, at der er en klar sammenhæng mellem risikoen for barnets sundhed og udvikling og barnets familieretlige forhold vedrørende forældremyndighed, barnets bopæl og/eller samvær, fordi den ene forælder udsætter barnet for alvorligt omsorgssvigt i forbindelse med samvær.

Under Familieretshusets undersøgelse er der alene tale om en vurdering af, hvorvidt der kan rejses en forældreansvarssag på baggrund af kommunens henvendelse. Familieretshuset behandler på dette tidspunkt derfor ikke en sag, hvor der skal træffes en forvaltningsretlig afgørelse. Det betyder, at barnet og forældrene ikke har partsstatus under undersøgelsen. Det bemærkes, at barnet og forældrene har ret til at blive gjort bekendt med de oplysninger, som Familieretshuset har om dem, efter reglerne om egenaccess i § 8 i offentlighedsloven.

Familieretshuset yder vejledning til kommunen om anvendelsen af initiativretten. Det kan bl.a. være relevant, at kommunen søger vejledning hos Familieretshuset, hvis kommunen er i tvivl om, hvorvidt kravene til anvendelse af initiativretten er opfyldte eller har spørgsmål til, hvad redegørelsen skal indeholde, eller hvilken dokumentation der bør vedlægges. En indledende dialog mellem Familieretshuset og kommunen, inden kommunen anvender initiativretten, kan sikre, at der ikke anvendes unødvendige ressourcer i kommunen og i Familieretshuset i sager, hvor det ikke er relevant at rejse en initiativsag.

Processen hvis der er grundlag for at rejse en sag

Hvis Familieretshuset finder, at betingelserne i § 24, stk. 1, i lov om Familieretshuset for at rejse en sag efter forældreansvarsloven er opfyldte, rejser Familieretshuset sagen. Familieretshusets beslutning er ikke en forvaltningsretlig afgørelse og kan derfor ikke indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne i lov om Familieretshuset.

Fra tidspunktet for Familieretshusets beslutning om at rejse sagen, er de involverede, dvs. typisk forældrene og barnet, parter i sagen. De har dermed partsstatus med de rettigheder, der følger deraf efter forvaltningsloven. Kommunen, som har rettet henvendelse til Familieretshuset, er derimod ikke part i sagen.

Sagen skal i Familieretshuset behandles som en § 7-sag. Det betyder, at bestemmelserne i kapitel 10 lov om Familieretshuset om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunen finder anvendelse. Der henvises i den forbindelse til vejledningens punkt 4.

Behandlingen af sagen adskiller sig på enkelte punkter fra måden, hvorpå andre § 7-sager behandles. Familieretshuset skal således for det første beskikke advokater for sagens parter efter § 33, stk. 1, i lov om Familieretshuset, så snart beslutningen om at rejse sagen er truffet. Der skal som klart udgangspunkt, og medmindre parterne ønsker andet, beskikkes en advokat for hver af forældrene. For det andet kan Familieretshuset af retssikkerhedsmæssige grunde ikke træffe midlertidige afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær under behandlingen af sagen. At Familieretshuset ikke kan træffe midlertidige afgørelser kan betyde, at hensynet til beskyttelsen af barnet medfører, at Familieretshuset meget hurtigt afslutter behandlingen af sagen og indbringer den for familieretten med henblik på, at familieretten i første omgang kan træffe en midlertidig afgørelse efter forældreansvarsloven.

Hvis Familieretshuset under behandlingen af § 7-sagen vurderer, at betingelserne for anvendelse af initiativretten i § 24, stk. 1, i lov om Familieretshuset ikke er opfyldte, skal Familieretshuset standse behandlingen af sagen. Det kan f.eks. ske i tilfælde, hvor det i løbet af Børneenhedens samtaler med barnet kommer frem, at forældremyndighed, barnets bopæl og samvær ikke har betydning for risikoen for barnets sundhed eller udvikling. Det skal dog understreges, at dette af hensyn til barnet og familien så vidt muligt skal være afklaret, inden der rejses en § 7-sag. I forbindelse med at Familieretshuset standser behandlingen af sagen, skal Familieretshuset vejlede forældrene om mulighederne for, at de kan rejse en sag efter forældreansvarsloven om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Det kan også være relevant, at Familieretshuset yder denne vejledning til den kommune, som har anvendt initiativretten.

At der sker en ændring af, hvilken kommune der efter retssikkerhedsloven er forpligtet til at yde støtte til barnet efter serviceloven, betyder ikke, at Familieretshuset skal afslutte behandlingen af sagen. Det er derimod i sådanne situationer vigtigt, at Familieretshuset hurtigst muligt tager kontakt til den kommune, som har overtaget forpligtelsen for at yde støtte til barnet, med henblik på at kommunen er orienteret om, at Familieretshuset behandler en forældreansvarssag, der er rejst på baggrund af anvendelsen af kommunens initiativret, og med henblik på at der etableres et samarbejde om § 7-sagen.

Når Familieretshuset har oplyst sagen, og der ikke er grundlag for at fortsætte det tværfaglige arbejde med familien, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten, der træffer afgørelse. Det fremgår af § 448 a, stk. 4, i retsplejeloven, at Familieretshuset er sagsøger, og forældrene er sagsøgte. Familieretshuset skal som sagsøger nedlægge en påstand i sagen. Det kan f.eks. være en påstand om, at den ene forælder skal have forældremyndigheden alene, eller at barnets samvær med en forælder skal ophæves. Det afhænger af Familieretshusets påstand i sagen, om begge eller kun den ene af forældrene er sagsøgte. Når en § 7-sag indbringes for familieretten, skal Familieretshuset medsende et notat om sagen. I sager, der er rejst på baggrund af kommunens anvendelse af initiativretten, skal notatet svare til indholdet af en stævning. Familieretshuset skal ikke i notatet gøre rede for, at kravene i § 24, stk. 1, i lov om Familieretshuset for anvendelse af initiativretten er opfyldte, da familieretten ikke skal tage stilling til dette spørgsmål.

Som part i sagen kan Familieretshuset anke familierettens afgørelse i sagen.

Familieretshuset har efter § 24, stk. 4, i lov om Familieretshuset en orienteringspligt over for kommunen i sager, der er rejst efter kommunens brug af initiativretten. Familieretshuset skal løbende holde kommunen orienteret om Familieretshusets behandling af sagen, herunder også hvis Familieretshuset beslutter ikke at indlede en sag efter forældreansvarsloven.

Hvis der under sagsbehandlingen i Familieretshuset sker en ændring af, hvilken kommunalbestyrelse, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter kapitel 11 i serviceloven, jf. § 9 a i retssikkerhedsloven, skal Familieretshuset orientere den kommune, der har overtaget forpligtelsen. Familieretshusets orientering af kommunen vil kunne indeholde udveksling af personoplysninger. Denne udveksling vil ske med hjemmel i § 30 i lov om Familieretshuset og kan dermed foretages uden samtykke fra de personer, som oplysningerne vedrører. Det bemærkes, at Familieretshuset og kommunen skal være opmærksomme på orienteringspligten over for parterne efter databeskyttelseslovgivningen.

Børne- og Socialministeriet, den 20. marts 2019

MAI MERCADO

/ Carina Fogt-Nielsen